

RUDAR

... Glasilo slovenskih rudarjev ...

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrletno 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Štajerskem.

Na podlagi sklepa načelstva

bo

IV. unijski zbor

avstrijskih rudarjev na Dunaju (kraj zborovanja se naznani pozneje) in sicer 21. do 23. eventualno 24. oktobra 1912.

Razprave se pričnejo dne 21. oktobra ob 10. dopoldne.

Kot provizoričen dnevni red se določa:

1. Določbe.

- Določitev dnevnega reda in opravilnika;
- volitev komisije za pregledovanje predlogov.

2. Poročila:

- Unijskega načelstva, poročevalec Anton Jarolim;
- blagajniško poročilo, poročevalec Emanuel Kratochwil;
- za strokovni list »Glück-Auf«, poročevalec Franc Ebert;
- za strokovni list »Gornik«, poročevalec Franc Pytlík;
- za strokovni list »Nazdar«, poročevalec Franc Riegel;
- za strokovni list »Rudar« (se še določi);
- poročilo preglednikov.

3. Organizacija.

4. Minimalna plača in rudarji.

5. Volitev unijskega načelstva.

6. Predlogi, ki se pri navedenih točkah niso rešili.

Predlogi k unijskemu zboru se morajo po § 12, točka 6 pravil osem tednov prej poslati načelstvu, preden se zbor vrši, in jih mora načelstvo šest tednov prej objaviti.

Razdelitev volilnih okrajev se razglasi pozneje.

Vse dopise je naslavljati na »Unijo avstrijskih rudarjev« v Turnu, Kaiserstraße št. 128. (Češko).

UNIJSKO NAČELSTVO.

Izkoriščanje do krvi in kosti!

Nezaslišana zlodejstva rudniškega kapitala!

Lenski zlati rudniki v daljni Sibiriji so zaslodeli že po vsem svetu in sicer ne toliko zaradi svojega naravnega bogastva, temveč zaradi mučeništva, ki so ga deležni ondotni delavci. V vsej svojej nesramni nagoti se kaže ravno v lenskih rudnikih kapitalizem. Silno zanimivo je, kar piše prijatelj in zagovornik delavcev-mučencev, odvetnik G. Patušinski iz Irkutskaja, ki je natančno proučil vse razmere, o življenjskih odnošajih lenskih rudarjev. Patušinski pravi:

»Ko je lenska družba pokupila ali pa uničila vsa konkurenčna podjetja, je absolutno zavladala po neizmerno velikem ozemlju. V Bodajbi je brzovjav, železnica, bolnišnica last lenske družbe, ki tudi vladne naprave redno podpira. Tej mogočni družbi, ki je nihče ne kontrolira in ki ima tajne zveze s peterburško vlado, je podložnih 6000 delavcev z družinami. Sicer je res obstajala nekaka pogodba, ali lenska družba se še toliko ni zmenila zanjo kakor za lanski sneg. Dalje obstoja tudi rudniški red, veljaven za vso državo, ali za lensko družbo je bil brez moči. Ko je nastopil ravnatelj Belo-

sjerov svojo službo, je dejal v svojem nagovoru delavcem: »Bratje, pri meni boste morali tako delati, da bo od konj ostala le griva in rep, od ljudi pa le nos in oči.«

Ko je lenska družba sistematično nakupila vse sosedne zlate rudnike, je tudi sistematično pričela s poslabševanjem delavskih razmer. Mezdo so jim kaj hitro znižali; tehnična dela v rovih so bila tako pomanjkljiva, da so delavci imeli vedno znatne izgube; ravnateljstvo je upeljalo popoln sistem napačnega izmerjenja, tako da so bili delavci na vseh koncih in krajih ogoljufani. Mezdo so jim izplačevali enkrat na mesec, ali delavci niso nikdar vedeli, koliko pravzaprav služijo, tako se je vršilo izplačevanje. Namesto denarja so dobivali delavci listke, s katerimi so hodili v trgovine, ki so bile seveda last lenske družbe, po svoje potrebščine. Cene so bile brezprimerno visoke, naravnost oderuške. Izučene delavce je potisnila družba lahko vsak čas na stališče pomožnih delavcev, tako je namreč bilo napisano v pogodbi. Lenska družba je pridržala tudi del mezde (skupna vsota pridržanih mezd je znašala zadnji čas pol milijona rubljev), a od te vsote niso dobivali delavci nikakršnih obresti.

Človeku se krči srce, če bere Marxov opis življenjskih in delavskih razmer angleškega delavstva v letih šestdesetih. Ali vsa ta beda je paradiž nasproti življenjskim in delovnim razmeram lenskih rudarjev. Ruski zakoni res niso dosti prida, ali niti teh ni upoštevala lenska kapitalistična zalega. Noben rov ni obit z deskami, ves rov razsvetljuje nekaj brlečih svečk, pri razstreljevanju so nezgode na dnevnem redu. Zakonito predpisane delovne obleke, škornjev in suknje iz usnja niso delavci nikdar videli, kaj šele imeli. Vsak dan nezgoda, leta 1910 jih je bilo 410.

Stanovanja so še najbolj podobna hlevom. O snagi, higijeni nobenega sledu. V tesnih prostorih se tlačijo stari in mladi, žene in možje, fantje in dekleta. Vse bolezni, vse grehote, ki se le najdejo na svetu, so tukaj doma. Delavci tožijo: »Nimamo otrok, nimamo nedolžnih deklet! In zdravniška pomoč? Manjka zdravnikov in bolnišnic; in če bi bilo vsega dovolj, kaj bi izdalo, če ravnateljstvo ne dovoli, da bi ostajali bolni delavci doma. V bolnišnicah pa leže otroci poleg jetičnih, sililitični, poleg mater na porodu.«

In še drug cvet kapitalizma se je tukaj bohotno razvil: delavske žene se silijo v prostitucijo. Delavci so prosili, naj bi stanovali poročeni in neporočeni ločeno, ali kaj jim je odgovorila ravnateljstvo? »Temu ne moremo ugoditi, ker ni v našem revirju postavno izvedene prostitucije.« 42 procentov vseh delavcev je poročenih. Ali ti so po pogodbi zavezani, da svoje žene in hčere dajo na razpolago v svrhu »domačih del« rudniškim uradnikom. »Domača dela« so seveda le plašč za prostitucijo. Ako se upre žena ali hči, tedaj je mož ali oče gotovo takoj vržen na cesto.«

Pač lepa kulturna slika iz 20. stoletja!

Proletarska morala.

V teku dolgega zgodovinskega razvoja so nastale vse uredbe v človeški družbi; ena uredba se je vrstila za drugo. Poedinci niso stvorili raznih uredb. Poedinec je bil slab in

brez moči nasproti slepemu besu prirodnih sil in divjih zveri; zategadelj so ljudje ustvarjali uredbe za medsebojno vzajemno pomoč, obrambo itd. Poedinec sploh ne more obstajati in se razvijati, ako ne živi v zajednici z ljudmi in ni v tesnem stiku z družbo. Tako tudi človeški jezik, govor ni nič drugega nego sredstvo prometa in družabnega sporazumevanja. Tudi človeški govor, ki je sestojal iz nekoliko sirovih živalskih glasov pračloveka, se je do dandanes razvijal in se še dalje razvija; jezik divjakov v Avstraliji šteje še danes komaj kakih dve, tri sto besedi, dočim štejejo jeziki kulturnih narodov kakih 30 do 50 tisoč besedi.

Ravnatoko je tudi morala proizvod družabne kulture; v družabnih nagonih in nagonih človekovih korenin ni njegova morala. Pod moralo razumevamo vse obzire, ki jih mora imeti človek napram sočloveku in napram skupnosti. Delavski filozof Dietzgen pravi: »Poedini človek je nepopolen in omejen. Za svoje izpolnjevanje potrebuje družbo, on mora živeti in pustiti tudi drugemu živeti. Obzire, ki izhajajo iz teh vzajemnih potreb, imenujemo z eno besedo moralo.«

Morala je v najtesnejši zvezi z vladajočim načinom proizvodnje in z načinom zamene proizvodov. Tako je n. pr. v fevdalni dobi za časa gospodovanja plemstva, ko je bil dolžan, da tlačani in služni plemiču, bil najkrepnejši tisti kmet, ki je bil vdan, podložen ali — kakor so takrat govorili — veren. Ali kakor hitro je fevdalizem padel in je kapitalizem strl stare oblike podrejenosti in upeljal novo podrejenost, je prenehala uloga udanosti in vernosti. Kapitalistična morala je na prvem mestu predpisala spoštovanje privatne lastnine: »Ne dotikaj se tujega!« Poštenje bi moralo biti tedaj temelj buržvazne morale. No, v kolikor je bila morala izraz vladajočih gospodarskega stanja, bila je to zmirom morala vladajočega razreda, morala izkoriščevalcev je stala zmirom v najostrejšem nasprotju z moralo izkoriščanih. Rekli smo že: grofi, baroni in dr. so smatrali za krepostne one kmete, ki so pokorno in verno tlačani; no, kadar so se začeli dvigati kmečki upori (punti), pa so kmetje smatrali za najkrepnejše one ljudi, ki so bili najbolj nepokorni in so vladajoči gospodi zadajali najhujše udarce. — A kako stoji z moralo buržvaznega, kapitalističnega razreda? Današnji izkoriščevalci imajo pred očmi samo en cilj: iztiskavanje profita in kopičenje bogastva. In po tem cilju streme in drviyo z grozničavo brezobzirnostjo prav malo se meneč za to, da izkoriščani, da delavci stavljajo na kocko svoje zdravje in svoje življenje, ne meneč se za to, da izkoriščani životarijo slabše od tovarne živine! Vsekakor, izkoriščevalno buržvazno je moralen oni delavec, ki mirno in pokorno prenaša nezno pritisk in nečloveško odiranje.

Jasno in samo po sebi umljivo je, da mora razredno-zavedni delavec prezirati moralo, ki temelji na pokorščini in trpljenju. Kot neobhodna posledica privatno kapitalističnega gospodarstva so padla na delavski razred gotovo vsa bremena družabnega življenja. Ali ta bremena niso večna. Za tlačane je bilo zmerom krepotno ono, kar se je moglo kot ostro orožje uporabljati v boju proti tlačiteljem. Z bojem se je moral upreti delavski razred, ker je zanj nastalo vprašanje: biti ali ne biti, propasti

v brezdnu bede ali pa se razvijati napram kulturi. Tako je nastala nova morala, ki ji je cilj in ideal: odprava privatnega lastništva in modernega suženjstva in z njima zvezanega tlačanstva in trpljenja.

Ali delavci ne tekajo za starimi in novimi moralnimi filozofi, ki zamišljajo razne moralne predpise. Delavci teže za tem, da pred vsem popravijo odnošaje, da dosežejo boljše življenske pogoje, ki edini omogočujajo višjo stopnjo nrvstvenosti, boljše običaje in moralne nazore. — Kreposti in čednosti se ne morejo razvijati, dokler gonita beda in obup možke v pijančevanje, a ženske v prostitucijo in dokler pomankanje in glad tirata v tatvino in druge zločine. Vrline se ne morejo razvijati v mizernih stanovanjih, kjer so možki in ženske, staro in mlado, bolno in zdravo nametano drugo na drugem, kakor ribe v sodu; vrline se ne morejo razvijati pri otroku, ki ga fabrika odtrga od šole in življenja — pri otroku, ki mu je ulica oče in mati, ker oba njegova roditelja tlačanita v tvornici, v kapitalističnem jarmu.

Razredno zavedno delavstvo je osvoboditelj, ki mu je pripadla zgodovinska naloga, da svetu da najboljšo moralo; to nalogo bo delavstvo izpolnilo s svojo strokovno, odnosno industrijalno in politično organizacijo. Delavec se mora boriti proti silam, ki izvirajo z današnje družbe, on se mora boriti proti podaljšanju delovnega časa, proti znižanju mezde, proti brezpravnosti v javnem življenju, proti bremenom, ki mu jih nalagajo kot konsumentu s podraževanjem življenskih potrebščin ali z višanjem carin in indirektnih davkov. Z eno besedo: Delavec se mora bojevati na gospodarskem in političnem polju. A v svojem boju proti bremenom in okovom, proti izkoriščevalcem in tlačiteljem, za boljše življenje in večje pravice, delavci dosežejo in so dosegli uspehe edino samo z združenimi močmi, združujoči se v organizacijah. Vsled svoje organizacije postajal je delavski razred zmirom večja sila; da so danes delavci brez organizacije, nihče ne bi niti čul, niti se menil za njihov glas. Organizacija zmanjšuje nemoč poedinca, jači duh skupnosti, budi v delavcih zavest, da spoznajo, da so najvažnejši faktor v družbi, organizacija ustvarja iz njih misleče, ponosne in hrabre ljudi.

Šele ko so delavci pričeli zbirati svoje sile v organizacijah, so pričeli tudi soodločati o svoji usodi, so si izvojevali ugled, pravice in boljše življenje. No, organizacija pa ne more obstojati in uspešno razvijati svoje delovanje, ako se slehrni poedinec zavestno ne podreja volji celote. Najlepši znaki proletarske borbene morale so tedaj: solidarnost (vzajemnost), podrejevanje lastne volje splošnim interesom, prostovoljna disciplina in zavest o razrednih interesih.

Proletarska morala je postala deloma že javna družabna morala. Zmirom manj je ljudi, ki se postavljajo v obrambo kapitalističnega izkoriščanja. V naše bojne vrste prihajajo najboljši ljudje iz buržvaznih vrst. In delavec, ki noče stopiti v naše bojne vrste, ali hote škoduje delavskemu boju s štrajkolomstvom ali na kak drug način, doprinaša ne samo dokaz, da nima časti in sramu, nego tudi, da se je sprl s človeško družbo; takega izdajalca delavci s pravico ne ljubijo, ampak ga opravičeno prezirajo.

Kakor je gori omenjeno, se bore delavci za novi, veliki družabni ideal. Njihove bojne vrline so vrline, ki temelje na razrednih interesih. S svojo borbo nočejo delavci usiliti nikake nadoblasti, nasprotno, oni hočejo, da odpravijo sploh vsakršno prevlast človeka nad človekom, naroda nad narodom. S svojo borbo hočejo uničiti tisočletno vojno človeka proti človeku, ljudi proti ljudem, hočejo ustvariti vzajemnost, bratstvo, ravnopravnost celega človeškega rodu. Zategadelj je proletarska bojna morala najvzvišenejša morala.

Organizacija konzumentov in nje pomen za delavstvo.

Za resno razmotrivanje združnega vprašanja je treba najprej biti na jasnem, katere konsumne ali proizvodne zadruge so v seda-

njem gospodarskem redu koristne in katere ne. Za to razumevanje in da se označi mejo, do katere so zadruge uspešne in važne, treba podati kratko zgodovino razvoja konsumnih organizacij, katerih cilj bolje in jasnejše označuje izraz, ki ga rabi znani utemeljevalec združništva, nemški profesor Schulze-Delitzsch. »Samopomoč« (Selbsthilfe) je pravi izraz za združništva.

Kakor znano, je Lassalle vzdrževal zoper Schulze-Delitzschianizmu hud boj. Pred 40 leti, ob početku delavskega gibanja v Avstriji, se je našel tudi med nami, v osebi starega liberalca Mengerja, zagovornika Schulze-Delitzschevih načel. Trdil je vneto tudi on, da je konsumno združništvo edino obrambno sredstvo zoper kapitalistično odiranje.

Konsumna organizacija naj bi po mnenju Mengerja imela nalogo ublažiti razredna nasprotja, pomiriti kruti neposredni boj delavstva zoper premoč kapitalizma. Takozvana »samopomoč« naj bi nadomestovala strokovne organizacije. Vlada in meščanstvo sta podpirala te ideje in ustvarila leta 1873 združništvo smer in pravno podlago. V splošnem je bil ta zakon precej tolerant. Delavstvu se je opravičeno zdelo to postopanje vlade in meščanstva — tako v nesoglasju s sistematičnim odrekanjem zahtev delavstva — zelo sumljivo. Ni se čuditi, če se je izreklo proti Mengerjevimi načelom. Delavstvo je bilo mnenja, da je predvsem treba zboljšati razredni položaj proletariata. Konsumne zadruge so smatrali za nekake uspanke delavske eneržije in delavskega razrednega boja. Agitirali in snovali so gospodarske in politične organizacije, katerih glavna naloga je bila politično osvoboditi in gospodarsko zboljšati položaj delavskega razreda. Potom teh organizacij so si ustvarili socialno zavarovanje, delavsko pravovarstvo in oskrbo. Po 40. letih krutega, toda uspešnega boja je delavstvo uvidelo, da ima priklopiti svojim organizacijam še združništvo, ako hoče biti uspešnejši in vsestranski boj. Ta potreba ni nastala morda kot nekak slučajni pojav. Bila je sad splošnih političnih in gospodarskih sprememb. Vsestranski razvoj je omogočal in dajal podlago združništvu. Brnski strankin kongres leta 1899. in pozneje VI. strokovni kongres leta 1910. kot najvišja inštanca našega strankinega življenja, je sklenil, da se ima organizirano delavstvo pridružiti tudi konsumnim zadrugam.

Tedaj je postalo združništvo sredstvo razrednega boja s tem, da ima namen, napraviti delavstvo zmožnejše za boj in njegovim v težkem boju doseženim boljšim mezdam dati večjo kupovalno moč in večjo kupovalno vrednost. S tem pa, da stremi po osvojitvi produkcije in po spremembi zastarelih oblik gospodarstva, izvršuje tudi boj zoper sedanji gospodarski sistem in zoper nositelje reakcije.

Zadruge predočujejo način modernega socialnega dela in pospešujejo delavsko gibanje poleg tega, da gmotno podpirajo v razrednem boju se nahajajoče, ali pri izporih prizadete delavce. Imajo torej svoj politični pomen, ker izvršujejo boj zoper nositelje reakcije in socialno politični, ker služijo kot vzor modernega trgovstva in proizvodnje in ker podpirajo v razrednem boju ali po izporih prizadete delavce. Da so konsumne zadruge zlasti v zadnjih letih veliko koristile delavskemu gibanju, je razvidno že iz sistematične gonje sovražnikov delavskega in združnega gibanja. To potrjuje tudi postopanje vlade, ki je predložila parlamentu novi, zoper konsumne zadruge naperjen zakon. Ob času gibanja zoper rastočo draginjo se ni nobeden zastopnik meščanstva v in izven parlamenta pridružil našim, konsumne zadruge priporočujočim in zagovarjajočim zastopnikom. Meščanski politiki, zlasti krščansko socialni in narodnjaški, skušajo ob vsaki priliki oškodovati razvoj in delovanje konsumnih in proizvodnih zadrug.

Pogoji in temelji združništva utegnejo biti resno oškodovani z uvedbo novega združnega zakona. V Avstriji je še vedno zmagala politična reakcija in gospodarski kramarski duh. Meščanske stranke bodo postavile pri prihodnjih volitvah kandidate z edinim programom, zahtevati od parlamenta protizdružniški za-

kon. Izkoriščanje na mezdi in pri razpečavanju produktov je podlaga kapitalistični družbi. Kdor se protivi temu na teh dveh poljih, mora biti pripravljen na najhujšo reakcijo od strani kapitalizma. Tako hoče profit, ki je podlaga kapitalističnemu svetu. Da se kapitalistični reakciji pridružujejo tudi državne oblasti, je pač umevno in razumljivo.

Vlada upravlja in vodi posle meščanstva. Interese kapitalizma ima braniti zoper osvojevalni napredek socializma.

Je pri mnogih zadrugah še zelo ukoreninjen nazor, da je le potom močne organizacije in sistematične mezdne politike mogoče ustvariti protiutež kapitalističnemu izkoriščanju. To naziranje ni sicer popolnoma napačno. Toda napačna bi bila misel, da se vrši kapitalistično izkoriščanje le na mezdi in delu. Kapitalistično izkoriščanje se vrši v ravno taki, in morda še hujši meri kot na delu, na blagovnem trgu. Kar zgubijo monopolizatorji bogastva na delovnem trgu, si pridobijo zopet na blagovnem trgu. Potom monopola in kartelov ugrabijo delavcu, kar si je pridobil na mezdi. Na polju konsumna preti najhujše izkoriščanje. Proti temu izkoriščanju se je treba braniti s primernimi in uspešnimi sredstvi. Treba se je bojevati na polju združništva z ravno tako vnemo kot na polju mezde in politike. Dober član strokovne organizacije mora obenem biti tudi član zadruge. Zadruga je kraj, kjer prvič delavska mezda dobi pravilno vrednost. Organizacija brani delavca proti kapitalističnemu oropanju na delu, zadruga pa proti oropanju na življenskih potrebščinah.

Meščanstvo in vlada skušajo na vse mogoče načine uničiti združništvo. Tem večja mora biti naša reakcija proti nakanam nasprotnikov delavstva. Hoče se oslabiti položaj in pridobitve delavstva. Monopoli, karteli, fiksiranje tržnih cen so v prvi vrsti naperjeni zoper delavstvo in imajo namen, ugrabiti delavstvu po dolgih in kritičnih bojih pridobljeni višji zaslužek. To preprečiti je mogoče. Delavskemu zaslužku je treba dati kupovalno vrednost. To zamore le delavska konsumna zadruga.

Skupnost in solidarnost naj veže proletarijat tudi na tem polju razrednega boja in delovanja. Solidarnost je tudi razvijajočemu in splošno koristnemu združništvu temeljni pogoj. Združništvo izpodbija podlago kapitalizmu. Združništvo je eminentno razredno, delavstvo duševno in gmotno osvobojujoče sredstvo.

Organizacija konzumentov v Trbovljah.

Uvodnik v št. 395. »Zarje« pod imenom: »Konzumentne organizacije nekdanje in sedaj« je za napredek konzumentne organizacije jako zanimiv, in zdi se mi potrebno sporočiti težkoče, ki jih imajo take male organizacije; tudi hočem razjasniti, s kakimi težavami se imajo boriti za vsak malenkostni napredek. Pri nas v Trbovljah se je ustanovilo 15. februarja 1904 konzumno društvo. To mlado podjetje je imelo od vsega začetka težave, ker so ga vodili ljudje brez pomisleka. Drugo leto po ustanovitvi je izbruhnila nepremišljena stavka, ki sicer ni popolnoma propadla, ampak žrtve so bile tako velike, da se niso mogle smatrati za uspeh boja.

Društvo je seveda tudi med stavko dajalo svojim članom življenske potrebščine, ki so jih odjemalci šele sčasoma poravnali, kateri pa so bili odpuščeni, pa sploh niso poravnali svojega dolga. Mlodo društvo je moralo pozneje dolg odpisavati, tako da je imelo v letu 1906 in 1907 velikanske težkoče. Naši nasprotniki pa so izrabljali tisti čas in z najgršimi obrekovanji in lažmi blatili konzumno društvo. Trgovci so se veselili in razpošiljali so mrtvaške liste z označbo »Socialno - demokratično društvo je po dolgi mučni bolezni izdihnilo dušo.« Tudi rudniško konzumno društvo, ki se vede, kakor da bi bilo kako humanitarno društvo za delavstvo, je imelo na tem obrekovanju mnogo veselja.

Ali vsi skupaj, hudobni trgovci in sovražni gverkovci so delali račun brez krčmarja. Konzumno društvo, ki je imelo takrat težkoče, pa se je razvijalo tako, da smo danes sigurni gle-

de njegovega obstanka in da se mu prav nič ni treba bati svojih sovražnikov. Blagovni promet, ki je takrat znašal K 49.373.99 vin, na leto, se je povzdignil na K 103.163.90 vin., v letu 1911. Imeli smo lansko leto čistega dobička K 4707.— vin.

Takšna je torej zgodovina naše konzumne organizacije. Naj se dotaknem tudi zadnjega članka, ki naglašja, da velika društva čisto drugače koristijo delavstvu kakor majhna. Zgodovina našega društva je dokaz, da če bi imeli že takrat tako društvo, kakršnega želi člankar, ne bi moglo priti naše konzumno društvo nikoli v težkoče. Nasprotniki konzumentnih organizacij bi si bili razbili glave ob trdni združni organizaciji. Zato pa smo pri nas v Trbovljah za centralizacijo konzumnih društev. Prepričani smo, da bi tudi sami napredovali še bolje nego doslej in dosegli v doglednem času tisti promet kakršnega imajo naša sosedna društva. Torej nas ne sili k centralizaciji bojazen, sili nas napredek, ker uvidevamo, da bodo imeli naši delavci v veliki konzumentni organizaciji le koristi, veliko večje koristi nego jih pa imajo v teh posameznih majhnih organizacijah. Ker se ravno pri nas sedaj, kar člankar v št. 395. »Zarje« ni omenil, trudi osrednja zveza avstrijskih konzumnih društev, da bi združila naša konzumna društva, sem mnenja, da je vseh nas dolžnost, če hočemo napredovati in doseči za člane boljše ugodnosti, da storimo pač vse da trud naše zveze ne bo zastoj ter da povzdignemo naša gospodarska podjetja tako, kakor so jih povzdignili naši sotrpini med Nemci in Čehi. I. S.

KARL KAUTSKY:

Socialna demokracija in ljudstvo.

(Konec.)

Le odredbe v smeri teh zahtev morejo izboljšati stanje samostojnih delavcev v malih obratih današnje družbe, in to v toliko, v kolikor je sploh možno. Da bi pomagali rokodelcem in kmetom kot producentom s tem, da bi ohranili njih zaostalo obratovanje, je v nasprotju z gospodarskim razvojem in je neizvedljivo. Prav tako je nemožno, da bi jih vse ali tudi le znatni del njih napravili za kapitaliste. Množici teh »malih ljudi« moremo pomagati le še kot konsumentom. Ampak ravno rokodelcem in kmetom navidezno najbolj naklonjene stranke jih najbolj obremenjujejo kot konsumente. Ta obremenitev je trda in se hudo čuti. Povzdiga malih obratov, ki naj gre roko v roki s to obremenitvijo, pa je vedno bolj golo sleparstvo.

Povzdiga malomeščanov in malih kmetov kot konsumentov ne le da ni v nasprotju z gospodarskim razvojem, ampak je sredstvo, da ga pospešuje. Povzdiga torej ni le možna, ampak težiti moramo za njo že iz tega razloga, ne oziraje se na mnogoštevilne druge razloge, ki izvirajo deloma iz razmotrivanj razuma, deloma iz nagibov sočutja z ubogimi propadajočimi kmeti in malomeščani. Čem boljši je njih položaj kot konsumentov, čem višje so njih življenske razmere, čem večje so njih telesne in duševne potrebščine, čem globlja je njih razsodnost, tem preje bodo prenehali voditi boj proti velikemu obratu s konkurenco lakote, tem preje bodo opustili brezupno bojevanje in bodo ojačili vrste proletariata; toda ne vrste ponižnih, neodpornih, skromnih najspodnejših plasti, ampak stopili bodo naravnost v vrste bojujočih se, »poželjivih«, svojega cilja se zavedajočih proletarcev in bodo s tem pospešili njih zmago.

Ta zmaga se ne bo rodila iz propalosti, kakor je marsikdo menil; ne iz propalosti malomeščanstva in kmetov, ne iz propalosti proletariata. Socialna demokracija ima v polni meri vzrok, da ovira propalost na eni strani prav tako odločno, kakor na drugi, in tudi dela to, kolikor daleč sežejo njene moči. Da ojačijo socialno demokracijo, ni torej le v interesu mezd-nih delavcev, ampak prav tako tudi v interesu vseh drugih slojev prebivalstva, ki žive od svojega dela in ne od izkoriščanja.

Odkar obstoji moderna država, mali meščani in mali kmetje nikdar niso popolnoma utegnili, da branijo svoje interese zase same

proti drugim razredom. Danes morejo to še manj kakor preje. V varstvo svojih interesov se morajo združiti z enim ali več drugimi razredi. Njih po zasebni lastnini vzgojeni nagoni jih pode meščanskim strankam v naročje, to se pravi, da se združijo z eno izmed različnih skupin gornjih posedujočih razredov. Meščanske stranke same iščejo to zvezo, deloma iz čistih strankarsko političnih potreb, deloma, ker vidijo v majhnih ljudeh nezavedne volilce, ki jih rabijo, deloma pa tudi iz globljih razmotrivanj. Zakaj prav dobro vedo, da je zasebna lastnina malih kmetov in malih meščanov še danes najmočnejša opora zasebne lastnine sploh, s tem pa tudi izkoriščanja, ki ga uganjajo. Do blagostanja malega moža jim ni prav nič. Da ga obremene kot konsumenta, so takoj pripravljeni. Naj le propada, samo če njegov mali obrat popolnoma ne izgine, ki ga vzdrži v krogu zasebne lastnine. Vse te stranke pa imajo interes do razširjenja kapitalističnega izkoriščanja, torej do napredovanja gospodarskega razvoja. Sicer žele, da ohranijo kmeta in rokodelca, tudi jima to obetajo, v resnici pa store vse, kar morejo, da razširijo gospodstvo velikega obrata in zatro kmečko in rokodelsko proizvodnjo.

Čisto drugačno je razmerje med samostojnimi delavci malih obratov in socialno demokracijo. Socialna demokracija se seveda ne more boriti za ohranitev malega obrata, v resnici pa se malemu obratu prav nič ni treba bati socialne demokracije. Kapitalisti in veleposestniki so tisti, ki razločujejo rokodelce in kmete, ne proletarci. Pač pa je zmaga proletariata, kakor smo videli v prejšnjem poglavju, edino sredstvo, ki bo napravilo konec tem razlastitvam. Kot konsumentje pa imajo samostojni delavci malih obratov enake interese kakor proletarci. Torej imajo v polni meri vzrok, da se združijo s proletarci, to se pravi, da se priklonijo socialni demokraciji in s tem varujejo svoje interese.

Seveda nikakor ni pričakovati, da se bo to spoznanje prav hitro razširilo med njimi. Vendar se je začel pobeg malih meščanov in kmetov iz vrst meščanskih strank, pobeg čisto posebne vrste, zakaj ravno najspretnješi, najbojevitejši prvi vržejo puško v koruzo, ne, da bi ušli bojnemu metežu, ampak da pobegnejo iz malenkostnega boja za ohranitev klaverne eksistence v velikansko, svet pretresajočo borbo za uresničenje nove družbe, ki bo nudila vsem svojim članom velike pridobitve moderne kulture, v borbo za osvobojo vsega kulturnega človeštva, vsega človeštva sploh iz prokletstva družbe, ki ga preti uničiti.

Čem neznosnejša je obstoječa produkcija, čem očitneje se bliža svojemu bankrotu in čem nezmožnejše se izkažejo gospodujoče stranke, da odpravijo strahotno naraščanje neznosnih družabnih razmer, čem plehkejšje in plitvejšje so te stranke, ki se vedno bolj krčijo v klike osebno interesiranih politikov, tem številnejše bodo vrelci pripadniki neproletarskih razredov k socialni demokraciji in roko v roki z nepremagljivo prodirajočim proletariatom bodo sledili njeni zastavi do zmage in zmagoslavja.

(S tem smo končali vrsto člankov, ki jih je priobčil Karl Kautsky pod skupnim naslovom »Razredni boj«, ki tvori četrti del erfurtskega programa. »Razredni boj« izide v ponatisku, na kar že sedaj opozarjamo.)

Poročila predstojništva Unije.

Sodrug blagajniki in drugi funkcionarji, posebno pregledniki, se s tem opozarjajo, da mora vsaka podružnica in vplačevalnica najkasneje vsak mesec do 15. za pretečeni mesec z blagajno Unije točno obračunati, da ne trpe člani škode. V nasprotnem slučaju so v vsakem oziru povzročitelji krivic funkcionarji sami. Ne samo funkcionarjev, temveč tudi vseh članov je dolžnost, gledati na to, da se v posameznih podružnicah in vplačevalnicah z blagajno Unije točno obračunava ter da se določbe pravilnika natančno izvršujejo. Nastopne podružnice in vplačevalnice do 27. septembra še niso obračunale: Revir Turn: Kopilz, Schönfeld, Bukovice, Klostergrab, Zgornji Georgenthal, Krzemuš, Brunersdorf, Strahl, Zwettnitz, Prohn, Modlan in Bergesgrün.

Gališki revir: Tenczynek, Libiaz, Šodnica, Jaworzno, Nowosielica, Brzeszcze in Kanty.

Revir Falknov: Grasset, Königsberg, Hunšgrün, Albernhof, Haberspirk in Eibenberg.

Revir Trbovlje: Siverič in Labinj.

Revir Moravska Ostrova: Moravska Ostrova, Koksar in Poremba.

Revir Niřany: Wilkiřen in Honosice.

Obračun z blagajno Unije je šele tedaj popoln, ako poleg vplačilnih pol, potrdil in odtegnjenih odbitkov dojde Unij tudi glavni blagajni pripadajoči znesek v gotovini. Ako se vpošle samo en del, bodisi samo vplačilne pole in potrdila ali samo denar, se to na noben način ne more umatrati za popoln obračun.

Za predstojništvo:

Anton Jarolim,
predsednik.

Emanuel Kratochvil,
blagajnik.

Naznanilo tajništva.

Dne 5. avgusta je bila v Trbovljah seja revirnega odbora, ki se je med drugim pečala z unijskim zborom, ki se prične dne 21. oktobra na Dunaju, in je določila delegate, ki se naj volijo v našem revirju za to zborovanje.

Z ozirom na to, da je v našem južnem revirju voliti dva delegata, je odbor na gori omenjeni seji razdelil revir na dva volilna okraja: Štajersko in Koroško skupaj, Kranjsko in Primorsko zopet skupaj. Obenem je seja sklenila predlagati štajersko-koroški volilni skupini v izvolitev za delegata sodruga Štefana Vořanka iz Leš na Koroškem, za kranjsko-primorsko volilno skupino pa sodruga Antona Ulleta iz Zagorja.

V kranjsko-primorski volilni skupini je dobil sodrug Anton Ule iz Zagorja ob Savi največ glasov in je ostal v Idriji predlagani sodrug Alič v manjšini. Sodrug Štefan Vořank, ki je bil tudi izvoljen z večino glasov, pa je izjavil, da izvolitve vsled bolehnosti ne more prevzeti. Stopi torej na njegovo mesto za štajersko-koroško volilno skupino sodrug Franc Gaberšek istotako iz Leš, ki je dobil za sodrugom Vořankom največ glasov.

Tajništvo, ki je po nalogu revirnega odbora izvršilo volitve, torej naznanja vsem sodrugom, da bosta južni revir na unijskem zboru kot izvoljena delegata zastopala sodruga Franc Gaberšek iz Leš in Anton Ule iz Zagorja ob Savi.

Shod rudarjev v Kočevju se bo vsled izpremembe, ki je nastala zaradi seje odbora rudarske zadruge skupina 2. vršil pozneje in se bodo rudarji v Kočevju pravočasno obvestili o času in prostoru. I. Tokan, tajnik.

Zapisnik

seje predstojništva združene bratovske skladnice v Trbovljah, ki se je vršila dne 3. oktobra 1912 v ravnateljstveni pisarni v Trbovljah. Navzočni podpisani.

Dnevni red:

1. Vpokojitve.
2. Volitev tričlanske volilne komisije, ki ima po § 72 pravil izvesti volitve volilnih mož:
3. Raznoterosti.

I:

Na podlagi zdravniških izpričeval se vpokojje 1912.:

Martinčič Alojzij od 1. avg.	s K 20—	mesečno
Kangler Meljhior od 1. sept.	„ „ 16 66	„
Kašič Ivan od 1. septembra	„ „ 26 66	„
Borštner Alojzij od 15. avg.	„ „ 23 76	„
Trelc Vencelj od 7. junija	„ „ 20—	„
Borštner Peter od 10. junija	„ „ 23 33	„
Dolinšek Franc od 7. julija	„ „ 23 76	„
V Rajhenburgu:		
Skoberne Josip od 1. oktobra	„ „ 23 33	„
V Hrastniku:		
Golouk Matija od 1. sept.	„ „ 35 64	„
Holeček Jakob I. od 1. avg.	„ „ 23 33	„
Kaše Jurij od 1. junija	„ „ 23 33	„
Žibret Franc od 1. avgusta	„ „ 23 76	„
Gričar Jurij od 1. avgusta	„ „ 17 82	„
Ojsteršek Anton od 1. julija	„ „ 20—	„
Velšt Ivan od 1. oktobra	„ „ 23 33	„
Kurent Simpn od 1. oktobra	„ „ 20—	„
Jankovič Franc od 1. okt.	„ „ 35 64	„
Budna Josip od 1. oktobra	„ „ 35 64	„

II.

Na predlog g. Fl. Majdiča se povrnejo stroški za zdravljenje in sicer dobe: Hugo Kern 50 K, Franc Rajšek 24 K 36 vin., Ivan Jesih 19 K 60 vin., Ivan Jazbec 15 K in Ivan Biunelli 11 K.

Da bo Alojziju Prelogar dana prilika dobiti dokaze za njegovo trditev, češ da je dopustne pristojbine vplačal, se njegova prošnja preloži na prihodnjo sejo.

Vdovi Julijani Vrtačnik se dovoli v svrhu obiska pet mesecev trajajočega tečaja za babice mesečno 10 K za pomoč.

Francu Klopčič se nakaže 20 K podpore. Z ozirom na prošnjo babice Zofije Lenko (Miklavčič) naj se ji dovoli preselitev iz Trbovelj na Loke, predlaga g. Peter Grobler odklonitev te prošnje. Predlog se z večino glasov sprejme.

Prošnja vpokojenega Ivana Vrtačnika za predujem v znesku 200 K se odkloni.

G. Fl. Majdič predlaga, naj se dovoli g. dr. Mareiusu za popravilo 100 K, kar se soglasno sprejme.

Gospodu dr. Berdachu se nakaže remuneracija v znesku 291 K 62 vin., ki mu pripada za njegovo službovanje v letu 1912.

Podpore, ki jih je predsednik od zadnje seje sem izplačal, se naknadno odobre.

Martinu Zorincu se nabavi nova umetna noga.

* Nadaljne podpore se dovoli: Petru Borštner 20 K, Ivanu Velšt 20 K, Mihaelu Trentelj 20 K, Alojziju Privšek 20 K, Vniku Podgoršek 20 K, Antonu Štrbucelj 10 K, Mariji Slak 15 K in Juriju Gričar 25 K.

* S tem se je seja zaključila in zapisnik podpisal.

Pleskovič, zapisnikar; A. Heinrich, predsednik; Fl. Kronthaler, Vojta, Franc Mastnak, Martin Kozole, Martin Mlakar, Alojzij Bočko, Peter Gosak, Josip Zupan, Florjan Majdič, Avgust Tratnik, Matija Kolman, Anton Mozetič, Peter Groblar.

Zapisnik

sestavljen dne 5. oktobra 1912 v pisarni bratovske skladnice v Trbovljah.

Navzoči podpisani.

Dnevni red je razgovor pri seji predstojništva bratovske skladnice dne 3. oktobra 1912 izvoljenih članov volilne komisije Majdiča, Florjana, Tratnika, Avgusta in Mozetiča Antona o izvedbi volitev volilnih mož po § 72 pravil.

Ker se osebje vedno menjava in se vsled tega število članov bratovske skladnice izpreminja, se sklene, vzeti za podlago za izvedbo volitev volilnih mož, število članov s 1. oktobrom 1912.

Za Trbovlje je potemtakem voliti v posameznih okrožjih kakor sledi:

Zapadno okrožje	s	1095	člani	22	volilnih mož
Vzhodno okrožje I	"	578	"	12	"
Vzhodno okrožje II	"	425	"	9	"
Strojni obrat	z	61	"	1	"
Obrat na dnevno (Tagbetrieb)	s	183	"	4	"
Pralnica in obrat Savskega rova	s	377	"	8	"
Doberno (Tagbau)	s	731	"	15	"
Skupaj torej				71	

Volilni dan se določi, kakor hitro bodo volilni listi in glasovnice izgotovljeni, kar se v čakalnicah primerno razglasi. Razglasi glede volitev imajo obsegati vse, kar se tiče razdelitve in oddaje glasovnic kakor tudi vse to, kar morajo opravičeni volilci glede volitev vedeti.

Glasovnice, ki se jih da takoj tiskati, naj bodo tiste oblike kakor one, ki so se rabile prejšnja leta.

Seja se zaključi ter zapisnik podpiše. Pleskovič, zapisnikar. Florjan Majdič, Mozetič Anton, Avgust Tratnik.

Dopisi.

Trbovlje.

— **Brezvestno birmanje.** Nekoč smo objavili v »Rudarju« članek, v katerem smo povedali, kako uprava premogovnika v Trbovljah »birma« (najema) pod raznimi pretvezami delavce v drugih krajih za svoje podjetje. S tem člankom smo se takrat gospodu ravnatelju Heinrichu nemalo zamerili. Tej zameri se nisimo čudili, ker nam je znan pregovor »resnica oči kolje«. Da osvežimo našim čitateljem spomin na dotični članek, omenimo, da je bil lansko jesen poslan rudniški uradnik g. Eržun v Nemčijo z nalogom, naj skuša od tam čim več rudarjev najeti in jih pripeljati v Trbovlje. Izmed precejšnjega števila rudarjev, ki so bili večinoma iz naših krajev doma, nam je več rudarjev osebno povedalo, da so prišli v Trbovlje vsled lepih obljub, ki jim jih je obetal gospod Eržun. Mislili so si, ako so se doma razmere res tako izpremnile, da je mogoče tudi v domačem kraju sebe in svojo družino pošteno preživljati, zakaj bi svoje življenje zapravljali tukaj v tujini, grem torej rajše domov. Da je gospod Eržun obetal pri tej priliki prizadetim rudarjem dobro plačo in druge ugodnosti, mu ne zamerimo, ker vemo, da je ravnal po nalogu svojega gospodarja, to je po nalogu uprave trboveljskega premoga.

Da je uprava res pod raznimi nerresničnimi pretvezami privabila te ljudi semkaj, nam najbolj dokazuje dejstvo, da se nobeden teh nesrečnežev ne nahaja tukaj. Že ob prvem plačilnem dnevu so se prepričali o tem, koliko je ura. Ni prav nič čudnega, da so drug za drugim izginjali in preklinjali svoje zapeljivce. Za nekatere, posebno za one, ki so bili očete družin, je imela preselitev v Trbovlje v gospodarskem in deloma tudi v moralnem oziru naravnost katastrofalne posledice. Vse prihranke, ki so jih posamezne družine imele, so porabili za dolgo pot in če je kdo kaj prinesel seboj v Trbovlje, tedaj je to moral tukaj zapraviti. Nazadnje so morali Trbovljam kot popolni berači pokazati zopet hrbet, ker bi bili drugače tukaj z družinami lakote umrli. Vsak si je pomagal, kakor si je pomagati mogel. In kdo bi tem ubogim prevaranim delavskim družinam mogel zameriti, ako so v Trbovljah kakor tukaj pravimo, »nasekali« dolgove, kjer in pri kom so se mogli?

Ne le da je bilo zgoraj omenjenim korakom uprave premogokopa v Trbovljah gospodarsko uničena cela vrsta delavskih družin, temveč je imelo to »birmanje« še druge naravnost grozne posledice, kakor nam nastopni slučaj dokazuje:

Med v lanskim jeseni v Nemčiji najetimi rudarji se je nahajal tudi Janez Kmet, doma iz Trbovelj. Tudi Kmetu so obljubljali, da ako poje v Trbovlje, bo imel tukaj vsaj kakih pet kron dnevnega zaslužka. In res je bil Kmet tako lahkoveren ter se je podal z vso svojo družino, ki obstaja iz žene in 7 malih otrok, semkaj, upajoč, da bo tudi doma sebe in svojece z dobrim zaslužkom preskrbel. Toda razočaranje Kmetovo je bilo velikansko, ko je ob priliki plačilnega dne izprevidel, da je namesto obljubljenih 5 kron na dan, zaslužil dnevno samo okrog dveh kron. S tem zaslužkom ni seveda bilo misliti, da bi mogel izhajati, zato je v njem takoj dozorel sklep, da pojde zopet nazaj v Nemčijo. Nekaj časa je sicer v trboveljskem premogokopu delal, nakar je potem odpotoval. Ker je pa vsled prevare, ki jo je doživel, zapravil vse, kar je imel, ni bilo misliti na to, da bi bil vzel s seboj tudi družino, moral jo je pustiti torej v Trbovljah. Lahko si predstavimo, v kakšen položaj je Kmetova družina prišla, da bi šla žena pri 7 otrocih delat, da bi kaj zaslužila, ni bilo možno, kakor bo pač vsakemu jasno.

Mož pa, ki je pred svojim odhodom dejal svoji družini, da ji v kratkem času pošlje sredstva, da pojde za njim, je prišedši v Nemčijo kmalu nato zbolel. Njegova žena nam je jokaje vse to pripovedovala in je dostavila, da se je njen mož v trboveljskem premogokopu nalezl toliko revmatizma, in prehlajenja, da ga je prišedši v Nemčijo, kmalu na to vrglo na bolniško posteljo ter da se je njegova bolezen tako shujšala, da se ga zdravniki ne upajo poslati domov, ker je vsak čas pričakovati konec njegovega življenja.

Kmetova žena mora sedaj prosjati pri občini, da ji dajo podporo in da bo spravila otroke v sirotišnico.

To so torej posledice brezvestnega birmanja. Uprava premogokopa v Trbovljah ne samo, da je pripravila to nesrečno družino na kant, temveč ona je tudi kriva, da izgube nedolžni otroci svojega očeta, hranitelja, kajti če ne bi bila Kmeta pod lažnjivimi obljubami izvabila semkaj, bi bil Kmet s svojo družino lepo ostal v Nemčiji in tam pošteno živel. Ta uprava je na brezvesten način pahnila ubogo delavsko družino v neizrecno gorje, nazadnje pa še tudi občini napravila nepotrebnih stroškov.

Morebiti izgovor uprave, da bi bil Kmet sčasoma morda zaslužil več, ne more veljati, ker otroci potrebujejo kruh, obleko itd. in ne morejo čakati, kdaj se zljubi siti gospodi dati očetu boljši zaslužek.

Kar smo navedli, je kričeči dokument za to, kako brezvestno igro vodi Trboveljska premogokopna družba in njeni organi z eksistenčami delavcev.

— **Neznosne delavske razmere.** V zadnjem času je odšla zopet cela vrsta krepkih delavcev drugam, večinoma v Nemčijo. Vzrok temu odhajanju so pač v prvi vrsti slabe plače, pa tudi slabo ravnanje z delavci in hudo trpljenje pri delu. Gotovo bo ravnateljstvo skušalo odšle delavce nadomestiti. Da se bodo pošiljali zopet na vse kraje birmovci, da priženejo delavce, ki jim razmere v Trbovljah niso znane, je gotova stvar. Eni odhajajo in drugi prihajajo; kakor na semnju. Družbini birmovci priženejo številne delavce v Trbovlje, kakor mesarji črede v klavnico.

Razume se, da družba te delavce ne pobija, toda dokler se puste, jih na tak nečuden način izkorišča, da so novinci vsega kmalu do grla siti in večinoma zopet odidejo. Sreča za one, ki čim preje obrnejo tej družbi izkoriščevalki hrbet, kajti pri trboveljskem rudniku vlada zistem, ki tudi najmočnejšega človeka v razmeroma kratkem času stre. Ta zistem je tako uničujoč, da prav nič ne pretiramo, ako trdimo, da delavce v pravem zmislu besede ubija. Čim dalje več je v Trbovljah rudarjev, ki se jim pozna, da je njihova življenska sila strta. Razmeroma še mladi delavci se vlačijo kakor sence. Prehlajenje in revmatizem razsaja kakor nikoli preje.

Razume se, da k splošni oslabeledosti rudarjev pripomore tudi v veliki meri nezadostna hrana. Hrana, ki ni dosti tečna, nikakor ne nadomešča pri delu izgubljene telesne moči.

Vprašamo pa, kako naj si delavec, posebno ako je oče številnejše družine, priskrbi potrebne hrane, ko mu na vseh koncih in krajih manjka?

Temu pomanjkanju so edini vzrok slabe plače, ki v sedanji draginji na noben način za življenske potrebe ne zadostujejo.

Sliši se, da je družba v zadnjem času zopet premog podražila, da bi pa delavcem tudi primerno povišala plače, tega ji seveda niti v sajnih ne pride na misel.

Splošnemu hiranju delavstva gleda družba

popolnoma brezbržno nasproti. Kaj ji mar sestradan delavec in delavčevi razcapani otroci, samo da ona iztisne iz delavcev za se kolikor le mogoče, da se drži zlatnikov, ki jih vtikajo družbeni delničarji v svoj žep, kri delavcev in solze vdov in sirot jo prav nič ne ženirajo.

Namesto da bi Trboveljska premogokopna družba delavce, ki jih ima vposlene, pošteno plačevala, raje meče po nepotrebnem kupe denarja ven za birmovce in za transporte ljudi, ki itak tukaj ne ostanejo.

Pač zadnji čas je, da začnejo rudarji o vseh teh razmerah premišljevat in končno store, kar je potrebno namreč, da si vstvarijo čvrsto močno strokovno organizacijo.

Do prepričanja mora v obstoječih razmerah pač vsakdo priti, da je za obrambo delavskih koristi tesna združitev delavcev krvava potreba.

Ne le za obrambo, temveč tudi za pridobivanje vsega, kar bo delavstvu omogočilo pošteno in človeka dostojno življenje, je organizacija življenska potreba.

Zato vsi v organizacijo, vsi v Unijo rudarjev avstrijskih.

Velenje.

— **Blagoslov kapitalistične produkcije.** Vsled prevelike zaloge premoga, ki jo ima velenjski rudnik, delajo tukajšnji rudarji samo štiri dni v tednu.

— **Rudarski shod.** V nedeljo dne 29. septembra t. l. je bil tukaj rudarski shod v gostilni gospe Vrabičeve. Kot govornik je prišel sodrug Tokan iz Trbovelj. Na dnevnem redu je bil novi plačilni zakon za rudarje. Dasi je bil torej dnevni red za rudarje nad vse važen, niso smatrali velenjski rudarji za potrebno, da bi se bili shoda udeležili tako, kakor bi odgovarjalo njihovem številu. Vsako zatajevanje bi bilo neumno, pribiti je treba, da je zavladala med velenjskimi rudarji naravnost grešna indolencija. Opaža se celo tudi, da so sodrugi funkcionarji zapadli nekemu neodpuštnemu mrtvilu. Nekaj več živahnosti na noben način ne bi škodovalo. Rudarji v Velenjem bi vendar morali pomisliti, da zaspanost škoduje njim samim, koristi pa tistim, ki jih izkoriščajo. Naj teh par vrstic za enkrat zadostuje!

Kočevje.

— **Voda v rudniku.** V Kočevju so rudarji tri tedne praznovati, ker je voda vsled deževja poplavela rudnik. Rudarjem ne povrnejo škode.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Dober tek

je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek

imaš vsak dan, ako vživaš

Želodčni likér „FLORIAN“ je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zaman kupeval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano